

prof. dr hab. Paweł Zawadzki
Akademia Muzyczna
im. Karola Lipińskiego
we Wrocławiu

Wrocław, 26.11.2024 r.

RECENZJA

w postępowaniu habilitacyjnym dra Wojciecha Świętońskiego
w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej: sztuki muzyczne

Zlecenie podjęte na podstawie pisma z dnia 2 lipca 2024 w którym Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina powierzyła mi funkcję recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego panu dr. Wojciechowi Świętońskiemu.

Podstawowe dane o Habilitancie

Pan dr Wojciech Świętoński w 2008 roku ukończył z oceną bardzo dobrą ówczesną Akademię Muzyczną im. Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie fortepianu prof. Bronisławy Kawalli. Swoje kwalifikacje wykonawcze wzbogacił na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina kończąc staż artystyczny w zakresie wykonawstwa muzyki kameralnej (2010) oraz Poddyplomowe Międzywydziałowe Studium Pieśni (edycje 2012, 2013). Stopień doktora uzyskał w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach w roku 2019 na podstawie rozprawy doktorskiej pod tytułem *Autentyczność i głębia retoryki. Problematyka wykonawcza wybranych utworów solowych i kameralnych Pawła Łukaszewskiego w aspekcie kolorystyki i melodyki*. Od 2017 jest pracownikiem Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w ramach umowy edukacyjnej, a od 2022 jest zatrudniony na stanowisku wykładowcy. Również od roku 2017 pełni funkcję dyrektora artystycznego cyklu koncertów w Pałacu Radziwiłłów w Nieborowie i Arkadii. Od 2023 r. popularyzuje muzykę w Polskiej Akademii Nauk Muzeum Ziemi w Warszawie.

Ocena autoreferatu

W Autoreferacie Habilitant prezentuje swoje wykształcenie, działania artystyczne, naukowe, organizacyjne oraz popularyzujące muzykę. Informacje w nim zamieszczone są łatwe do weryfikacji w załączonej dokumentacji. Jest ona starannie, wręcz drobiazgowo

uporządkowana, a zarazem obszerna. Świadczy o stosownym i poważnym podejściu do procedury habilitacyjnej. Odnajdziemy szereg informacji, które potwierdzają pasję Kandydata do muzyki współczesnej i najnowszej. Dominantą autoreferatu jest osobisty stosunek pianisty do tego rodzaju sztuki wykonawczej. Z jednej strony pragmatyczny i długofalowy, bowiem otrzymane przez niego stypendia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2011, 2017, 2019) przeznaczył na opracowanie kompozycji Stanisława Wisłockiego takich jak: *Ilustracja muzyczna Ghetto*, *Poematy do słów Iona Minulescu*, *Sonatę na skrzypce i fortepian*, z drugiej zaś emocjonalny *...ponieważ zachwyciła mnie osoba i twórczość Stanisława Wisłockiego, postanowiłem przygotować powyższe utwory, aby ich piękno przekazać odbiorcom. W tym celu podjąłem się zadania odczytania kompozycji z rękopisów i ich komputerowego przepisania, by nadać im czytelną formę możliwą do wykonania. Przepisywanie kompozycji z rękopisów do wersji komputerowej wymagało ogromnego nakładu pracy. Niektóre partytury były nieczytelne, czasami napisane kilkoma kolorami atramentu i ołówkiem (co miało miejsce w przypadku Sonaty na skrzypce i fortepian), niekiedy były niekompletne (jak w przypadku niektórych miniatur). Ponieważ pierwotna, oryginalna wersja Poematów do słów Iona Minulescu na głos i fortepian zaginęła, zdecydowałem się na zrekonstruowanie jej. By dogłębnie zrozumieć styl i technikę kompozytorską Wisłockiego musiałem przestudiować relacje pomiędzy II Suitą fortepianową, a jej wersją na orkiestrę, czyli Suitą polską. Dopiero poznawszy arkana sztuki tworzenia Kompozytora mogłem jak najwierniej odtworzyć koncepcję Mistrza. Podobnych zabiegów wymagała też aranżacja muzyki do spektaklu Ghetto na kwintet fortepianowy...*

Z autoreferatu można wywnioskować, iż wieloletnia praca nad mało znaną twórczością Wisłockiego czy rekonstrukcja części zaginionych partytur dostarczyła Kandydatowi ogromnej satysfakcji, z której będą mogli korzystać kolejni wykonawcy, a za ich pośrednictwem melomani. Świadczy to o bardzo poważnym podejściu do promowania i upowszechniania dzieł Wisłockiego w kraju i zagranicą. Owa fascynacja nie ogranicza się bynajmniej do jednego kompozytora. Obszar zgłębiania nurtów polskiej muzyki najnowszej odsłania jeszcze jeden, inny rodzaj zaangażowania Kandydata. Jest asumptem do współpracy twórcy z odtwórcą, niosącym zobowiązania do odpowiedzialnej pracy nad nowopowstałą kompozycją, której wykonanie pogłębione jest wskazówkami pozyskanymi z osobistych relacji z kompozytorem. Po analizie autoreferatu i wysłuchaniu interpretacji utworów, zwłaszcza dzieł kameralnych Wisłockiego utrwalonych na płycie, nabiera się przekonania, że proces pracy nad nimi jest inteligentnie przemyślany oraz przeanalizowany od strony muzycznej.

Ocena dzieła artystycznego

Dzieło artystyczne stanowi dwupłytowy album CD *Stanisław Wisłocki: Solo & Chamber Works* opublikowany w 2022 roku przez wydawnictwo Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie (Chopin University Press). Zostało ono wskazane, w myśl ustawy, jako dzieło artystyczne w ramach procedury habilitacyjnej. Nagranie zostało zrealizowane w lipcu 2022 roku w Sali Koncertowej UMFC (łącznie czas trwania nagrania - 99 minut). Na marginesie warto podkreślić jakość samego nagrania. Ustawienie mikrofonów i klarownie uchwycona akustyka sali sprawiają, że materiał muzyczny jest pod względem technicznym satysfakcjonujący w odbiorze. Informacją uzupełniającą jest wyróżnienie projektu fonograficznego Srebrnym Dyplomem na III Międzynarodowym Konkursie *Muzyczne Orły* za wybitne osiągnięcie w dyscyplinie artystycznej sztuki muzycznej w 2022 roku oraz nominacją do nagrody *Fryderyk 2024* w kategorii muzyka kameralna – duety. Album zawiera następujące utwory:

CD 1 *Stanisław Wisłocki Solo Works*:

D'apres Scarlatti na fortepian (1942)

Presto

Pastorale – Canon Adagio

Allegro scherzando

Mała suita na fortepian (1951)

Legato - Moderato - Vivace – Tempo I

Suita I na fortepian (1943)

Mazurek. Dolce spirit

Mazurek. Tempo giusto

Bajka. Lento cantabile

Ciuciubabka. Vivo scherzando

Suita II na fortepian (1943)

Allegro ma non troppo

Tempo di Polka

Sostenuto con molto espressione

Tempo di Kujawiak

Tempo di Mazur

Władysław Szpilman

Mazurka (1940)

CD 2 *Stanisław Wisłocki Chamber Works*:

Poematy do słów Iona Minulescu na głos i fortepian (1943/1944)

Romanța celui ce s - a - ntors

Cântă un matelot

Pastel de toamnă

Celei care pleacă

Sonata F-dur na skrzypce i fortepian (1942)

I *Maestoso*

II *Fantazia - Prelud. Adagio*

III *Rondo - Krakowiak. Allegro vivace*

W pierwszej *Sonacie* z serii *D'apres Scarlatti* brakuje klarownej pulsacji i konsekwencji w utrzymaniu tempa. W drugiej *Sonacie d-moll (Pastorale)* propozycja tak wolnego tempa utworu zaburza spójność narracji i ukazanie tanecznego charakteru. Jej interpretacja jest zaskakująca w odniesieniu do oryginału. Ponieważ nie zostały załączone nuty do dokumentacji, nie można stwierdzić, że takie wykonanie jest zgodne ze wskazówkami kompozytora. Recenzent, w zakresie jakim mógł, próbował pozyskać materiały nutowe. Nadmienić należy, że istnieje powszechnie stosowana praktyka załączania partytur dzieł współczesnych i rzadko wykonywanych. Tym bardziej, że jak pisze sam Habilitant w książeczce płytowej, zamieszczone utwory są nieznane. Wpływa to na niekorzystną ocenę dzieła. Ogólnie w sonatach o wirtuozowskim charakterze wyczuwalne są niedomagania natury techniczno-wykonawczej w odniesieniu do zmieniającego się typu faktury.

Wykonanie *Małej suity* na fortepian, która w zasadzie jest miniaturą nie budzi zastrzeżeń. Potraktowanie np. akompaniamentu jako elementu utrzymującego napięcie, a zarazem nastrojowość, recenzent odczytuje jako dobry kierunek interpretacyjny.

Suita I na fortepian: oba mazurki zgodne są z ogólnie przyjętą konwencją realizacji tego gatunku. Pod względem pianistycznym są proste fakturalnie i nieskomplikowane polimelodycznie. Elementy taneczne zostały przedstawione w umiarkowany sposób, co korzystnie wpływa na ogólny rezultat odbioru prezentacji. W ostatniej części (*Ciuciubabka. Vivo scherzando*) motywika w częściach skrajnych mimo, że jest rzetelnie wykonana

artykulacyjnie, to nie stanowi impulsu do poszukania większej różnorodności w operowaniu kolorytem dźwięku. Brzmi miejscami dość schematycznie w odniesieniu do treści utworu, a możliwości interpretacyjne są tu szersze, chociażby w posługiwaniu się warstwą agogiczno-artykulacyjną.

Suita II brzmi bardziej zróżnicowanie, co w dużej mierze wynika z zamierzenia konstrukcyjnego samego kompozytora – technika komponowania oparta na swobodnym improwizowaniu materiału muzycznego przeplata się tu z elementami folklorystycznymi. Warto spośród wszystkich części wyróżnić finalne *Tempo di Mazur*. Zostało wykonane z rytmicznym nerwem, aczkolwiek miejscami nieco za ociężale dźwiękowo. Wysokie rejestry fortepianu i ich naprzemiennność z oktavami basowymi powinny prowokować wykonawcę do posłużenia się większymi kontrastami wyrazowymi w uzyskaniu właściwego dialogu muzycznego.

Poematy muzyczne do słów Iona Milunescu znajdujące się na 2 płycie albumu (dzieła kameralne) brzmią interesująco. W roli pianisty-kameralisty pan dr Wojciech Świętoński czuje się swobodniej wykonawczo. Na uwagę zasługują: naturalne operowanie czasem i prawidłowa korelacja w warstwie muzycznej z partią wokalną. Słyszalne jest to już w pierwszym poemacie, gdzie rozmaite struktury dźwiękowe „żyją” w przebiegach diatonicznych rozfalowaniem dynamicznym i agogicznym. W całym cyklu przekonuje zrozumienie przez Habilitanta tych miejsc, w których partia fortepianu pełni rolę ilustracyjną, odzwierciedlającą treści słowne pieśni. Słowa uznania należą się wokalistce Annie Mikołajczyk-Niewiedział, której wraz z pianistą udało się wykreować przeróżne odcienie dramatyzmu w liryzmie wokalnym. Duże znaczenie ma tu właściwy dobór barwy dźwięku fortepianu, w tym przypadku ciemnej oraz konstruowanie napięć muzycznych. Utwory są wypełnione osobliwą ekspresją, uzewnętrzniającą się pomiędzy tragizmem a zadumą. Niewątpliwie artystyczna strona wykonania ma w przypadku pianisty ścisły związek z jego pracą nad opracowaniem partii fortepianu, która w wersji fortepianowej utworu zaginęła. Włożony przez niego trud i wysiłek w odbudowanie oryginalnego zamysłu kompozytora doprowadził w efekcie do rekonstrukcji dzieła, stawiającego artystom wyzwania niebanalne ze względu na interpretowaną treść, kolorystykę i narrację.

Bardzo dobre wrażenie pozostaje po wysłuchaniu *Sonaty F-dur na skrzypce i fortepian*. Uwagę przykuwają bardzo dobra współpraca i zgranie obu wykonawców. W *Maestoso* pianista nie nadużywa dynamiki przez co proporcje pomiędzy instrumentalistami są utrzymane na właściwym poziomie. Samo brzmienie fortepianu, pomimo gęstej faktury, jest czytelne i

nieprzeładowane nadmiarem dźwięków. III część *Rondo Krakowiak* jest utrzymana w żartobliwej narracji na wysokim poziomie artystycznym. Wykonawcy wykreowali wspólnie interpretację, która angażuje słuchacza poprzez bogatą różnorodność użytych środków wyrazu. *Rondo* nacechowane jest dowcipem, rubasznnością, jak i pogodną nastrojowością.

Reasumując: doceniam trud Habilitanta włożony w przygotowanie oraz zarejestrowanie na obu płytach kompozycji Stanisława Wisłockiego, a szczególnie aspekt aranżacyjny. Ze względu na zawartość i koncepcję stanowi ważny projekt wydawniczy i jest świadectwem głębokiego wniknięcia w istotę twórczości kompozytora. Dzieło artystyczne oceniam pozytywnie.

Ocena działalności artystycznej, dydaktycznej i organizacyjnej

(od uzyskania stopnia doktora w 2019 roku)

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora Kandydat występował na festiwalach takich jak: Festival Internazionale Green Music (Umbria, Włochy 2021, 2022), Torretta Festival (Sant'Archangelo, Włochy 2022), Kansas State University, *New Britain Museum* (Connecticut), The Fryderyk Chopin Society of Connecticut (Stany Zjednoczone). Dr Wojciech Świętoński występował na koncertach w Niemczech m. in. w Wolfbrunnen-Heidelberg, Durrheim i Norymbergii. Poza wymienionymi festiwalami we Włoszech koncertował w tym kraju w Castiglione del Lago, Pisticci, Bavagnie i Potenza Picena. Występował ponadto w Filharmonii Narodowej (2021, 2022 m. in. cykl koncertów kameralnych), Łazienkach Królewskich (2022, 2023, 2024), na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina (2021, 2022, 2023). Ogółem po uzyskaniu stopnia doktora wykonał ponad 80 koncertów, w tym 12 za granicą.

Szczególnym polem zainteresowań dra Wojciecha Świętońskiego jest muzyka najnowsza. Wykonał kilkanaście światowych prapremier dzieł solowych i kameralnych Pawła Łukaszewskiego, Weroniki Ratusińskiej-Zamuszko, Pauliny Załubskiej, Miłosza Bembinowa, Katarzyny Brochockiej, Anny Ignatowicz-Glińskiej, Mateusza Kobiałki, Stanisława Bromboszcza, Marcina Łukaszewskiego, Adriana Foltyna, Bartosza Kowalskiego. W swoim dorobku płytowym Kandydat posiada 8 albumów płytowych (5 przed uzyskaniem stopnia doktora). Ukazały się one nakładem wytwórni *DUX*, *Polskie Radio*, *Chopin University Press*, *Nowe Nagrania*. W większości z nich jako współwykonawca zarejestrował dzieła współczesnych kompozytorów na przeróżne formacje instrumentalne, partnerowali mu również

wokaliści. Spośród przedstawionych w dokumentacji należy zwrócić zwłaszcza uwagę na współpracę z prof. Pawłem Łukaszewskim. Synergia artystyczna pomiędzy kompozytorem a Habilitantem zaowocowała jeszcze przed doktoratem wykonaniem kwintetu fortepianowego i cyklu pieśni do słów Iwaszkiewicza. Kolejne 2 dzieła: *II Kwintet fortepianowy* (2019) i *4 Mazurki na fortepian* (2023) zostały mu dedykowane. Rezultatem tej współpracy było utrwalenie również w 2018 roku utworów solowych, kameralnych i wokarno-instrumentalnych – *Musica profana 2*, wydawnictwo DUX, płyta nominowana do nagrody *Fryderyk* w kategorii Album Roku Muzyka Współczesna.

Działalność teoretyczno-naukowa Habilitanta jest zróżnicowana tematycznie. W ramach II Konferencji Naukowej *Polska muzyka kameralna XX i XXI wieku* wygłosił wykład pt. *Autentyczność i głębia retoryki* (Akademia Muzyczna w Łodzi, 2020). Na Uniwersytecie Wileńskim w 2022 roku tematem rozważań Habilitanta były *Pedagogiczne aspekty piosenki dziecięcej i piosenki dla dziecięcej publiczności współczesnych polskich kompozytorów*, a w roku 2023 w ramach konferencji naukowej XII Gdańskich Dni Muzyki Wokalnej odbywającej się w Akademii Muzycznej przedstawił referat *Pieśni Piotra Lacherta w 5. rocznicę śmierci kompozytora*. W sferze organizacyjnej, dydaktycznej i popularyzatorskiej, aktywność dra Świętońskiego powiązana jest z pełnieniem funkcji wiceprezesa oraz członka zarządu Stowarzyszenia Polskich Artystów Muzyków w Warszawie. Organizował liczne koncerty festiwalowe, jak i tematyczne cykle koncertów w ramach projektów organizowanych przez Filharmonią Narodową (współpraca z chórami młodzieżowymi i na gruncie kameralnym).

KONKLUZJA

Dzieło artystyczne i dorobek pana dra Wojciecha Świętońskiego stanowią wkład w upowszechnianie i propagowanie kultury polskiej.

Stwierdzam, że Habilitant spełnia wymagania Ustawy stawiane kandydatom do uzyskania stopnia doktora habilitowanego.

Osiągnięcie i dorobek dra Wojciecha Świętońskiego przyjmuję.

prof. dr hab. Paweł Zawadzki